

НАСОЧВАНЕ НА РЕСУРСИ ЗА ПРАВАТА НА ЖЕНИТЕ

Наръчник за бюджетиране, съобразено с пола

Съдържание

1. Кои сме ние?
2. Експертна работна група по бюджетиране, съобразено с пола
3. За този наръчник
4. Въведение в бюджетирането, съобразено с пола
5. Анализ на бюджета по пол: Ръководство стъпка по стъпка
6. Искане за промяна: Опитът на гражданското движение на жените
7. Инструменти за промяна
 - Често задавани въпроси
 - Ключови послания
 - Модел на писмо за застъпничество
 - Исканията на обществото

EUROPEAN WOMEN'S
LOBBY
EUROPEEN DES FEMMES

Кои сме ние

Европейското женско лоби обединява женското движение в Европа, за да повлияе на широката общественост и европейските институции в подкрепа на човешките права на жените и равнопоставеността между жените и мъжете.

Ние сме най-голямата европейска мрежа от асоциации на жени, представляваща общо над 2000 организации в 26 държави-членки на ЕС, три страни-кандидатки, една бивша държава-членка на ЕС и една страна от Европейската асоциация за свободна търговия, както и 17 европейски коалиции, представляващи многообразието на жените и момичетата в Европа.

Европейското женско лоби, EWL, работи за общество, в което приносът на жените във всички аспекти на живота се признава, възнаграждава и отчита - в лидерството, в грижите и в производството. Всички жени имат самочувствие, свобода на избор и са свободни от насилие и експлоатация, и нито една не е забравена от институциите.

Ние разчитаме на експертния опит на нашите организации-членове, за да реализираме нашите стратегически цели, включително набиране на постоянно финансиране за женските организации и насърчаване на феминистка трансформация за устойчива икономика.

Експертна Работна Група за Съобразено с Пола Бюджетиране

Клара Берглунд е Генерален секретар на Шведското женско лоби, организация-чадър на женското движение в Швеция. Тя е и изпълнителен директор на Forum Jämställdhet AB, дъщерна компания на Шведското женско лоби.

От осем години насам тя участва в годишните прегледи на държавния бюджет на Шведското женско лоби за равенство между половете. Клара редовно е ангажирана като експерт по бюджетиране, съобразено с пола от общини и региони. Тя е в борда на Шведската агенция за равенство между половете и част от експертната група в рамките на правителствената Комисия за равни доходи на половете по време на жизнения им цикъл.

Ема е изпълнителен директор на Engender, организация за феминистка политика и застъпничество, работеща върху социалното, икономическо и политическо равенство на жените в Шотландия. Нейните интереси са жените и икономиката, насилието на мъжете срещу жени, джендър мейнстрийминг и човешките права на жените.

Тя е член на Консултативния съвет на първия Министър по въпросите на жените и момичетата, председател на борда на Rape Crisis Scotland и Human Rights Consortium Scotland и член на борда на Close the Gap. Тя е член на консултативните комитети на Шотландския център за правата на жените и кампанията 'Жените 50:50'.

Марион Бюкер е Изпълнителен вицепрезидент на Международния алианс на жените (IAW) и представлява IAW като член на борда в Европейското женско лоби.

От 1993г. насам тя е международен консултант по бюджетиране, свързано с равенството между половете. От 2002г. тя заема място в групата за управление на бюджетирането, свързано с равенството между половете в Германия и е съосновател на Европейската мрежа за бюджетиране, основано на равнопоставеността между половете.

Ана София Фернандез е президент на Португалската платформа за правата на жените (национална координационна организация на EWL за Португалия), член на Глобалната референтна група на инициативата на ЕС-ООН Spotlight на гражданското общество и съветник в Икономическия социален съвет на Португалия.

От 2018г. тя ръководи екип на Португалската платформа за правата на жените, който предоставя техническа помощ на португалската държава при изпълнението на пилотен проект за бюджетиране, съобразено с пола, в държавния бюджет.

Експертна работна група за съобразено с пола бюджетирание

Елизабет е феминистка, икономист, доктор във Виенския университет по икономика и бизнес, Австрия, магистър по публична администрация на Харвардски университет. Елизабет има над 20 години опит в областта на изследванията, застъпничеството и консултациите в областта на бюджетирането, отчитащо пола (GRB), феминистка икономика и икономическа политика.

Работи като консултат и изследовател на свободна практика, съосновател на Европейската мрежа за бюджетирание, свързано с равенството между половете, и австрийската група на гражданското общество 'Femme Fiscale', изследователска и застъпническа група относно бюджетирането, основано на равенството между половете, и феминистката икономическа политика. Елизабет е автор на публикации за бюджетирание, отчитащо пола, за феминистка икономика и икономическа политика. Тя е съредактор (заедно с проф. Анджела О'Хейгън) на 'Бюджетирание, основано на пола, в Европа. Развитие и прогрес.' (Palgrave MacMillan, 2018).

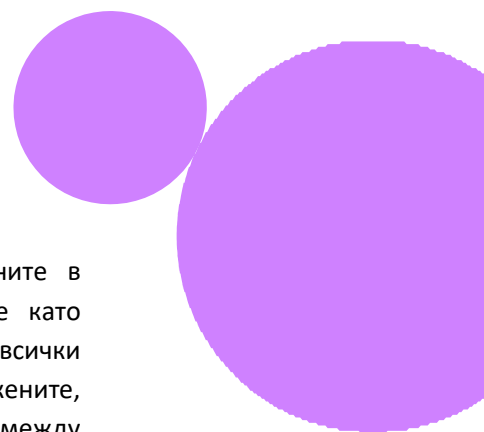
Дина Логин е основател на фондация SEF (1995г.) и Румънско женско лоби - RoWL (2007г.), чийто президент е до 2015г. В момента е представител на RoWL в работната група 'Жените в политиката' и член на експертната група за бюджетирание на половете на Европейското женско лоби.

До 1994г. Дина работи като инженер и доцент в Техническия университет в Яш и притежава магистърска степен по джендър изследвания (2001г.) от Факултета по политически науки в SNSPA, Букурещ. Дина е съавтор на различни ръководства за обучение, сред които: Разработване и оценка на публични политики, Джендър мейнстрийминг, Оценки на социални програми, Управление на гражданските организации и др.

Джанет Вейч, OBE, е председател на Бюджетната група на жените в Обединеното кралство. Работила е за Министерствата за жените като ръководител на отдела за интегриране на половете с правомощия във всички правителствени министерства и директор на Националната комисия на жените, съветвайки министрите относно политиката за равнопоставеността между половете.

Работила е като независим експерт по бюджетирание, основано на пола, в Армения, Таджикистан, арабския свят, Виетнам, Замбия, Кения, Корея, Китай, Филипините, Тайланд и Украйна. Организациите, с които е работила са UN Women, UN Economic and Social Commission for West Asia, Oxfam, British Council, Westminster Foundation for Democracy, Rape Crisis England & Wales, and Britain's Equality and Human Rights.

За този наръчник

През 2018г. EWL в партньорство с Foundation Chanel стартира Насочване на ресурси за правата на жените в Европа, проект, който има за цел да мобилизира дългосрочни ресурси за правата на жените в Европа.

С този проект EWL се стреми да се възползва от подновения интерес и набор от дейности към бюджетирането, съобразено с пола. С този проект EWL ангажира филантропската общност, фондации, корпорации, както и институции, за да повиши осведомеността за възможностите за бюджетирание, съобразено с пола, и да насърчи преразпределението на средствата чрез механизми за бюджетирание, съобразено с пола, към женски организации в цяла Европа.

Този наръчник е резултат от работата по този проект, извършена от EWL и неговите членове извършват. Проектът повдига завесата и мита около съобразеното с пола бюджетирание и се стреми към повишаване на капацитета на всички заинтересовани страни в цяла Европа за по-добро прилагане на механизмите за съобразеното с пола бюджетирание. Това е аспект от осигуряването на устойчиви ресурси за женското движение.

Ресурсите, включени в този наръчник, имат за цел да бъдат както практични, така и информационни, и да подкрепят женските организации на гражданското общество в тяхното застъпничество за насърчаване и приемане на бюджетирание, съобразено с пола, на местно, национално и европейско ниво.

Какво ще намеря в този наръчник?

Разбиране за бюджетирание, съобразено с пола

Държавните бюджети и финансовите механизми често се представят като сложен набор от правила и процедури, достъпни само за тези с технически умения и похвати. В този наръчник водещи експерти разрушават тази бариера и очертават в детайли основните принципи и процеси на бюджетирание, съобразено с пола. С цел да помогнем на другите да разберат по-добре защо съобразеното с пола бюджетирание е толкова важно за напредването на равенството между половете, как трябва да се прилага и как и кога гражданското общество на жените трябва да се включи в тези процеси, за да подпомогне феминистката трансформация на икономиката.

Опитът на гражданското общество на жените

Споделянето на най-добри практики и техники е от съществено значение за разбирането как други организации успешно и непрекъснато се застъпват за приемането на бюджетирание, съобразено с пола. В рамките на този наръчник, женски организации от цяла Европа споделят своя опит в застъпничеството и предоставят своите експертни съвети.

Инструменти за промяна

В рамките на този наръчник се намират ресурси за подпомагане на женските организации в процесите на застъпничество и провеждане на кампании за приемане на съобразено с пола бюджетирание. Практически инструменти, които могат да се използват директно при застъпничество пред лицата, които вземат решения или пред финансовите институции, съвети за застъпнически кампании и инструментите за изграждане на нужния капацитет за знания.

Въведение в съобразеното с пола бюджетизиране

Бюджетът, независимо дали е на европейско, държавно, регионално или местно ниво, е най-важният документ на всяка организация. В бюджета политическите обещания се изпълняват или пренебрегват, проблемите се приоритизират или забравят, а общите ресурси се разпределят.

Публичните бюджети организират разпределението на парите на данъкоплатците и как се събират. Трябва да е очевидно, че всички хора имат еднаква полза от публичните дейности и бюджети. Но на практика това не е така. Интересите на някои (често доминирани от мъже) групи получават много повече внимание и подкрепа.

Пристрастията към пола и неравнопоставените роли на половете са толкова вкоренени в нашите общества, че 'правенето на бизнес както обикновено' означава продължаване на неравенството, особено неравномерното разпределение на (платен и неплатен) труд, на доходи, богатство, влиятелност и много други.

Анализ на бюджета от гледна точка на пола е начин да се оспори това

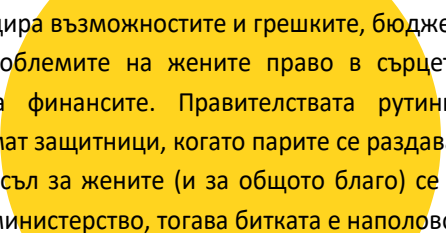
Съветът на Европа определя съобразеното с пола бюджетизиране като *'базирана на пола оценка на бюджетите, включваща гледната точка на пола на всички нива на бюджетния процес и реструктуриране на приходите и разходите с цел насърчаване на половото равенството'*.

Казано по-просто, съобразеното с пола бюджетизиране е начин за анализ или изготвяне на бюджети от гледна точка на равенството

между половете. Анализирайки бюджетите от тази гледна точка, се гарантира, че икономическите и социални нужди на всеки се посрещат от държавните бюджети и че разходите на правителството са от полза за всички нас. Джендър бюджетизирането може да се прилага на всички нива на държавните финанси или институции, организации, фондации или дори банки. То трябва да се прилага към разходите, бюджета, приходите и данъците за да гарантира разпределението на адекватни ресурси, които задоволяват различните нужди на жените и на мъжете.

Джендър бюджетизирането е инструмент, който помага да се хвърли светлина върху половите неравенства и може да разкрие неволни пристрастия в рамките на бюджетните процеси, които иначе се приемат за неутрални по отношение на пола. Той помага да се идентифицират и премахнат противоречивите въздействия в бюджетите, както и причините, които продължават да оказват отрицателно въздействие върху жените и момичетата.

Например, жените и момичетата продължават да се сблъскват с различни форми на дискриминация, независимо дали тя е насилие над жени и момичета, липса на достъп до сексуални и репродуктивни услуги, и изключване от или липса на представителство в политическите пространства или за вземане на решения. Всичко това допринася за сегрегацията на пазара на труда, оставяйки жените свръхпредставени в неформалните, несигурни, нискоквалифицирани и нископлатени работни места и недобре представени като собственици на предприятия, концентрирани в микропредприятията, където изобщо присъстват. Това също означава, че жените вероятно ще се нуждаят от повече достъп до обществено здравеопазване и социални грижи, и следователно са засегнати по-силно от мъжете, когато държавата и международните институции приемат мерки за икономии, намаляват данъци и обществени услуги и позволяват на големите корпорации да укриват данъци.

Освен че идентифицира възможностите и грешките, бюджетирането, съобразеното с пола пренася проблемите на жените право в сърцето на правителството - Министерството на финансите. Правителствата рутинно отхвърлят разумни политики, които нямат защитници, когато парите се раздават. Но ако преценките за това какво има смисъл за жените (и за общото благо) се формират в рамките на самото финансово министерство, тогава битката е наполовина спечелена.

- The Economist, февруари, 2017

Политиките на строги икономики са от полза за тези, които притежават активи и влияние, но не и за тези, които са бедни. Ползата от съобразеното с пола бюджетирание е, че предлага възможности за анализиране на тези действия, помага да открием нежеланото въздействие на данъчните и разходните политики върху жените и мъжете, с техния различен икономически статус, и да проектираме икономически политики, които намаляват, а не увеличават неравенството.

Известно е, че основаните на доказателства икономически и бюджетни политики са по-добри от съсредоточаването върху обслужването на специални интереси. По този начин бюджетирането, съобразено с пола допринася за създаването на подкрепено с доказателства разбиране на потенциалните въздействия на бюджетите и улеснява създаването на социално и икономическо бъдеще в Европа за всички.

Бюджетирането, съобразено с пола, е по-добро и е ефективно за всички хора!

Чрез интегрирането на перспективата за равенство между половете в националните, регионалните и местните бюджети, правителствата могат да гарантират, че нуждите на жените и мъжете са еднакво посрещнати и че се предприемат стъпки към по-обширно равенство на половете, вместо съзнателно или несъзнателно да поддържат настоящото неравенство. Това ще гарантира, че равенството между половете ще бъде водеща цел на бюджетите и ресурсите на Европейския съюз.

Ето защо всеки, който работи за правата на човека и жените и иска да използва бюджетите ефективно, трябва да приеме анализ от гледната точка на пола и да го установи като редовна практика в бюджетирането.

Сега е моментът да се приложи този цялостен подход в рамките на финансовите механизми на Европейския съюз и те да се модернизират за по-добро бъдеще, за да се отчетат реално въздействията на фондовете за възстановяване от кризата, за равенството и благосъстоянието на жените и мъжете, при гарантиране на дадените им права!

Анализ на бюджетирание, съобразено с пола: Ръководство стъпка по стъпка

Въведение:

Бюджетирание, съобразено с пола, има за цел да гарантира, че публичните ресурси се събират и изразходват по начин, който най-ефективно допринася за насърчаване на равенството между половете и правата на жените. Заради това, добрата доказателствена база е от решаващо значение при разработването на политики и бюджетирание.

Създаването на това доказателство се нарича “Анализ на бюджета от гледна точка на пола” (GBA).

Понякога се използва друга терминология, например “анализ на въздействието върху пола”. Всички тези термини сочат един и същ процес на извършване на анализ, за да се създаде солидна база от доказателства, която ще информира по-добре бюджетните или финансовите решения. Следователно GBA е ключов елемент за осигуряване на смислено прилагане на съобразено с пола бюджетирание. Помага за събиране на доказателства по отношение на съществуващи неравенства между половете и въздействието на бюджетите и политиките.

След събирането на тези доказателства, могат да се вземат правилните решения в бюджетирание и в политиките за насърчаване на равенството между половете и правата на жените. Това е интегрален процес и трябва да се извършва през целия бюджетен процес. Това означава, че GBA отчита тясната взаимовръзка между анализ, вземане на решения, изпълнение и преглед на резултатите, които след това могат да бъдат включени в следващия бюджетен цикъл.

Превръщането на GBA в задължително и гарантиране, че то се извършва по смислен начин е в основата на систематичното интегриране на съобразеното с пола бюджетирание в процесите на планиране и бюджетирание.

Дори бюджетирание, съобразено с пола, да е задължително по закон или с правителствени решения, не е гарантирано, че то ще бъде приложено така, че GBA да се извършва редовно. Важно е да се има предвид, че съществуват международни стандарти както за бюджетирание, съобразено с пола, така и за GBA, като **целите на ООН за устойчиво развитие (SDGs)**, например, които включват специфичен показател за съобразено с пола бюджетирание.

Международните стандарти за бюджетирание, които са очертани в методология за оценка на бюджетните системи, наречена Публични разходи и финансова отчетност (PEFA), също включва рамка за оценка на ‘отчитащо пола управление на публичните финанси’. Както SDGs, така и PEFA могат да бъдат използвани в работата по застъпничество за GBA. Те могат да бъдат полезна отправна точка за гражданското общество въпреки националните законодателни изисквания.

Като цяло бюджетирание, съобразено с пола, включва не само добър GBA, но и **промяна на цялостните процеси на бюджетирание и планиране**, за да се гарантира, че равенството между половете и ангажиментите за правата на жените са напълно интегрирани в процеса. Тук е важната роля на гражданското общество, което внимателно наблюдава правителствата и ги държи отговорни за висококачественото прилагане на бюджетирание, основано на ясен GBA, като ключов елемент за бързо постигане на равенство между половете и правата на жените. Процесът трябва също така да включва участие и представяне на интересите и приоритетите на жените и мъжете в тяхното разнообразие. Следователно, **застъпничеството за равни процеси на участие на половете** при вземането на решения относно бюджети и политики също е важна задача за групите на обществото в контекста на бюджетирание, съобразено с пола.

Какъв е процесът и как гражданите могат да се включат?

Има различни начини, за смислено интегриране на GBA в бюджетния процес. От съществено значение обаче е като първа стъпка да се дадат **ясни насоки и инструкции на отговорната публична администрация** (това може да са правителствени министерства, местни правителствени служби и др.) за това какво трябва да правят.

Обикновено Министерството на финансите или Бюджетната служба издава насоки за подготовката на бюджетния процес, които след това се изпращат до всички министерства и други агенции, отговорни за изготвянето на конкретни части от публичния бюджет. Насоките често се наричат “Budget Circular”. Тези насоки са вътрешен документ, но често се публикуват на сайта на Министерството. Жизненоважно е задължителното включване на GBA в тези насоки, тъй като ще помогне да се гарантира, че съобразеното с пола бюджетирание, се прилага през целия бюджетен процес.

Познаването на тази подробност дава възможност на гражданите да проверят дали GBA липсва, дали качеството на извършения GBA е дали са предоставени ясни насоки, или да се провери дали насоките на GBA са издадени в рамките на бюджетен процес и какво е тяхното съдържание.

Важно е не само да е налице добър GBA, но и да той да бъде видим в бюджета. Ключовият въпрос е дали правителството очертава в своето предложение за бюджет ясна декларация **за това как бюджетът допринася за постигането на равнопоставеност между половете и правата на жените.**

Това изявление трябва да включва главните резултати от GBA, например подчертаване на ключови пропуски и неравенства между половете, предоставяне на информация за това как държавният бюджет и политики ще се стремят към намаляване на неравнопоставеността и насърчаването на правата на жените. Този тип информация или изявление в рамките на бюджетните документи, които се представят на парламента или избраните органи на местно ниво за преглед, могат да бъдат под различни форми, интегрирани в основния бюджетен документ или отделен документ, но е важно да се знае, че често се нарича ‘**Бюджетна декларация за равенството между половете**’.

Сигнал за застъпничество

Каква конкретна стъпка може да бъде предприета на този етап?

- Проверете дали насоките за бюджета включват инструкции за GBA или как бюджетирането, съобразено с пола, като цяло ще бъде интегрирано в процеса.
- Идентифицирайте участниците, отговорни за издаването на бюджетни инструкции (като например: ръководител на бюджетна служба/ отдел).
- Организирайте среща, за да научите повече за това и/ или да се застъпите за включване на ясни насоки относно GB и GBA по-специално.
- Наблюдавайте процеса: проверете дали предложението за бюджет се е подобрило и организирайте последващи действия.

Съвет от експерти

Когато се застъпваме за публична и висококачествена информация относно бюджетиране, съобразено с пола, е важно да:

- Проверете колко информация от GBA е включена в бюджетните документи.
- Прегледайте какво е добро и какво липсва на GBA и обсъдете със заинтересованите страни ключовите Ви въпроси.
- Преценете стратегически към кого искате да се обърнете, ако достигнете до заинтересована страна, напр. шеф на бюджетната служба или министър.
- Вижте кой ще е най-добрият момент за среща (напр. когато вниманието на медиите е върху бюджета, което обикновено е около времето на речта за бюджета - това е, когато министърът представя бюджета пред парламента или дори по време на приемането на бюджета).
- Решете как да представите проблемите публично и подгответе ключови послания, за да привлечете общественото внимание. Можете да свържете съобразеното с пола бюджетиране и GBA с Вашите ключови изисквания за приоритетни разходи за насърчаване на равенството между половете и правата на жените.

Стъпките, които трябва да бъдат включени за успешен анализ на бюджета за равнопоставеност на половете, са:

Стъпка 1 Идентифицирайте неравенствата, проблемите и пропуските между половете.

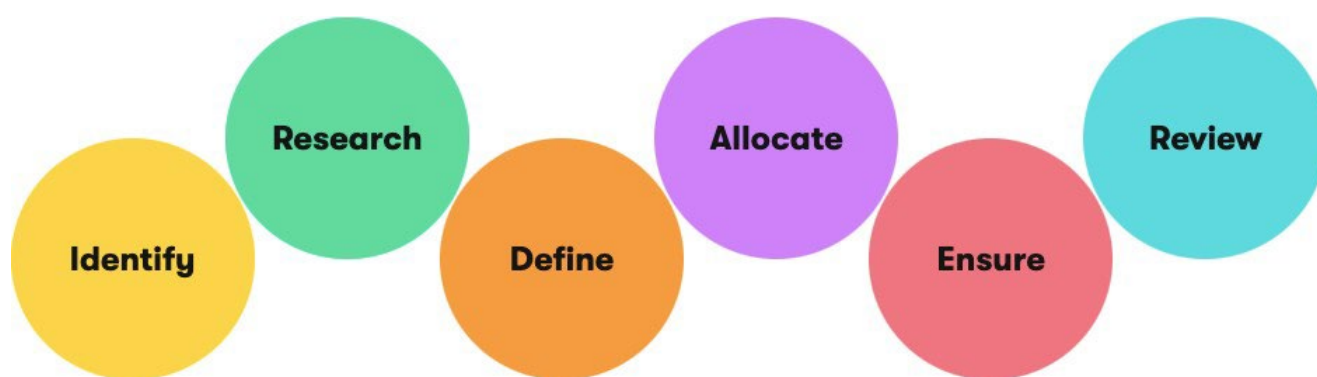
Стъпка 2 Анализ на правителствени политики, програми, проекти за реформи, дейности и бюджети от гледна точка на пола.

Стъпка 3 “Изберете правилния начин на действие”: Определете дейности за постигане на целите за равнопоставеност на половете.

Стъпка 4 Отделете адекватни ресурси за дейности/реформи за постигане на целите за равнопоставеност на половете и осигурете достатъчно пари за изпълнение.

Стъпка 5 Осигурете политики, отчитащи равенството между половете при изпълнение на бюджета.

Стъпка 6 Постоянен анализ и подобряване. Мониторинг и оценка,

Във всяка от тези стъпки има няколко различни действия, които съответните институции трябва да предприемат. Като цялостен процес е важно обществото да е наясно с тези различни стъпки и процеси по-подробно, за да можете да информирате по-добре за Вашите планове за застъпничество или да разберете кои части от процеса биха имали най-голяма полза от техния опит и участие.

По-долу са очертани подробно всички стъпки и са предоставени съвети как е най-добре да бъдат изпълнени от Вашите организации.

Стъпка 1: Идентифицирайте неравенствата, проблемите и пропуските, свързани с гледната точка на пола

Първата стъпка в рамките на GBA е извършването на **задължителен анализ на текущата ситуация по отношение на (не)равенството между половете**. Използвайте междусекторен подход за да се определят най-добре половите неравенства и как да бъдат адресирани. Въпреки че е важно този тип анализ да се извършва редовно и в различни области, така че ситуацията с равенството между половете в дадена страна и/или регион да бъде напълно разбрана, но за GBA тази стъпка се отнася до идентифициране на неравенствата между половете в много конкретна област, която адресира конкретна бюджетна позиция, програма или областна политика. Например, положението на жените на платена и неплатена работа, когато става въпрос за програми за пазара на труда; проблемите на пола при мобилността и използването на различни транспортни средства, когато се анализира програмата за обществен транспорт. Изискайте от съответните институции да съберат възможно най-много информация за текущата ситуация и да анализират свързаните с пола аспекти в тези данни. Данните трябва да бъдат разбити по пол, за да се представи най-точната картина на текущата ситуация. Без тази стъпка не могат да бъдат приети адекватни мерки за съобразено с пола бюджетиране.

За съответните институции, извършващи GBA, някои от въпросите, които трябва да бъдат поставени по време на този процес, включват:

- ♦ **Каква е настоящата ситуация на мъжете и жените в този район?**
- ♦ **Колко мъже и жени са пряко засегнати в този сектор или биха били засегнати от политиките или програмата (реформа) в тази област?**

Процесът на събиране на данни трябва да бъде съобразен с целите или амбициите за равенство между половете във въпросния сектор/област, така че институциите да очертаят какви са тези цели и как могат да бъдат постигнати?

Сравняването на събраните данни и анализът на текущата ситуация трябва да доведе до размисъл дали текущата ситуация е в съответствие с целите за равенство между половете или не. Ако не, то кои са основните пречки или липсващи елементи, които пречат и как са възникнали? В крайна сметка, този предварителен анализ трябва да определи какви са оставащите пречки и дали настоящата ситуация засяга и други области.

Чрез този анализ трябва да се разработят **индикатори за измерване на равнопоставеността между половете**, пряко и непряко. Причините за проблемите, които поддържат статуквото на неравенството между половете, трябва да бъдат конкретно идентифицирани и всички предложени следващи стъпки трябва да бъдат последователно информирани от резултатите от този първи анализ.

В много случаи тази първа стъпка може да бъде постигната чрез преглед на съществуващи доклади и информация относно неравенствата между половете. Вече има по-добро познаване на проблемите от различни участници, напр. женските групи на обществото или сред държавни служители, работещи в областта, които също имат добри познания за различията между половете. Важно е да се докоснете до всички източници на информация, за да получите пълната картина на ситуацията. Тази събрана информация трябва да се използва за информиране на всички бъдещи бюджети и политика.

Сигнал за застъпничество

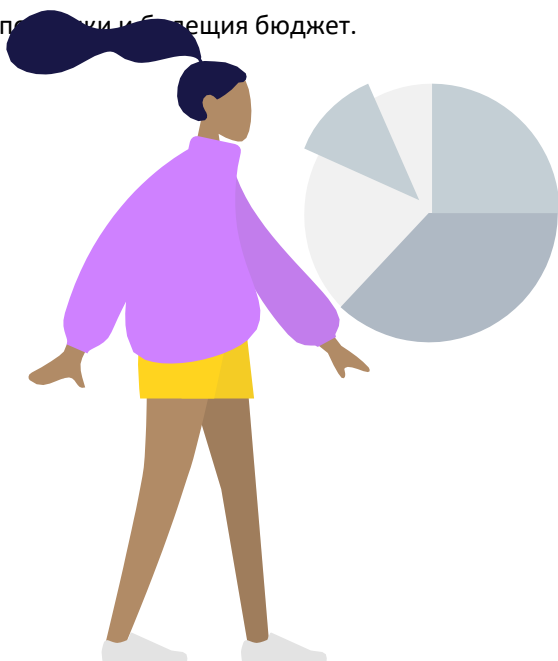
Като граждани на обществото можете да дадете своя принос в този процес чрез:

- Съберете Вашите собствени данни за неравенствата между половете и пропуските в сектора.
- Сравнете Вашия анализ с този на правителството - какво може да липсва в официалния анализ на проблема?
- Дефинирайте ключови проблеми и неравенства между половете, които трябва да бъдат разгледани от държавните служители.
- Формулирайте целите за равнопоставеност на половете, които трябва да бъдат постигнати като основа за проверка на съответствието на правителствените политики, програми и бюджети към тези цели.

Стъпка 2: Анализ на държавните политики, програми, проекти, дейности и бюджети от гледна точка на пола

Тази стъпка е в основата на всеки анализ на бюджета от гледна точка на пола.

Съществуват различни методи за анализ на държавните дейности и бюджети от гледната точка на пола. Често се използват термините "ex ante" /предварителен/ или "ex post" /последващ/ джечдър анализ или анализ на влиянието върху пола. Важно е да не се смущаваме от тези технически или правни термини. "Ex post" се отнася до анализа на ефектите от политиките и бюджета след като те са били приложени, напр. Когато са налични данни за услугата и нейните бенефициенти. "Ex ante" се отнася до оценка на ефектите и въздействията на планираните политики и бъдещия бюджет.

"Ex post" анализът е обикновено по-лесен за изпълнение, тъй като има повече налични данни и политиките вече са въведени. Въпреки това, процесът на анализ "ex ante" може също да рачита на вече съществуващи данни и модели, и да се опита да предвиди бъдещи ефекти и поведение. Ако бюджетните програми останат във времето същите, не би могло да се очаква голяма разлика в анализа, и тогава е още по-полезен, когато става дума за големи проектни реформи.

Анализите от гледна точка на пола, включват извършване на анализ на обществени дейности, напр. услуги, инвестиции или пари, изплатени на физически лица (напр. социални трансфери) или на институции (напр. бизнес субсидии) в рамките на сектора или на определена бюджетната програма. Целта на гражданското общество не е да се изгуби в детайлите на аналитичните техники, а да разбере какво трябва да се направи като цяло и как да се представят резултатите за да се даде ясна оценка кога, в кои моменти да се активира гражданското общество – напр. да се застъпите за определени каузи и цели.

Ключовите въпроси, които се задават в този тип анализ са:

- ♦ Върху колко жени и мъже (използвайки интерсекционален анализ) са повлияли политиките, програмите, реформите, дейностите?
- ♦ Каква е достъпността на услугите и публичната инфраструктура върху различните групи жени и мъже? Съществуват ли бариери, основани на пола пред достъпа до услугите и инфраструктурата?
- ♦ Какви са въздействията върху жените и мъжете и върху различните групи жени и мъже, по отношение на заетостта, доходите, мобилността, здравето, насилие, основано на пола и т.н.?
- ♦ Как специфичните услуги или инвестиции влияят върху времето, което жените отделят по отношение на неплатената работа, по-специално с грижи за деца, възрастни родители и др.?
- ♦ Насочени ли са дейностите към различията и неравенствата между половете, идентифицирани в стъпка 1 от Анализа на бюджета от гледна точка на пола?
- ♦ Има ли видимо въздействие по отношение на намаляване на неравенствата и различията и посрещането на специфичните нужди на жените? Адекватен ли е бюджетът, който е разпределен за конкретни бюджетни програми и дейности?
- ♦ Какъв е точният бюджет, изразходван за конкретни програми и дейности?
- ♦ Как жените и мъжете, вкл. и различните групи жени и мъже се възползват от бюджетните средства?

Сигнал за застъпничество

Гражданското общество има различни роли в контекста на този анализ (вижте също съвет след стъпка 3):

- Проверете качеството на Анализа на бюджета от гледна точка на пола, направен от правителството - и дали е публикувано в бюджетни документи. Възможно е да идентифицирате недостатъци и пропуски в него

- Съберете ключови искания за подобрения (напр. застъпничество за декларация за равенство между половете по отношение на бюджета или изискване за по-добър анализ и данни, или предлагане на включване на независими изследователски органи)

В зависимост от конкретния проблем, или използвайте общественото внимание за искания, или се съсредоточете върху обръщение към правителствени служители и директни срещи за застъпничество.

Стъпка 3: Подберете правилното действие

Определете дейности за постигане на целите, насочени към равнопоставеност на половете

Въз основа на резултатите от анализа правителството трябва да определи как ще подобри ситуацията и ще работи за намаляване на различията, неравенствата между половете, за справяне с нуждите на жените и за постигане на целите за равнопоставеност на половете. Това включва оценка на действията или на следващи стъпки, които са необходими за промяна на ситуацията.

Ето някои насочващи въпроси, които могат да се използват при проектирането на тези видове оценки:

- Какви са целите по отношение на равенството между половете?
- Дали настоящите усилия или дейности са най-ефективните методи за постигане на равнопоставеност на половете?
- Какви дейности са необходими в допълнение към съществуващите усилия, за да се постигнат целите, свързани с равнопоставеността на половете?
- Кои дейности трябва да се променят и какви допълнителни бюджетни програми са необходими?

Сигнал за застъпничество

Гражданското общество е ключово за осигуряване на равнопоставеност на половете в държавните политики, дейности и при изпълнение на бюджета. Имайки предвид широкият набор от политики е важно да изберете своя фокус и да следвате внимателно всички стъпки. Можете да използвате следните съвети, за да развиете оценката си и да планирате действията си за застъпничество:

- Бюджетът адресира ли половите неравенства и приоритети по адекватен начин? Ако не, можете да определите какво е необходимо по отношение на бюджети и дейности (услуги, инвестиции, трансфери)
- В контекста на тези въпроси изградете план за застъпничество по отношение на бюджета.
- Подчертайте ключовите проблеми и неравенства между половете, които сте идентифицирали и очертайте как те могат/трябва да бъдат разгледани в бюджета.
- Бихте могли да определите къде да се намалят разходите за да мобилизирате ресурси за вашите приоритети (напр. Военни разходи, бюджет за връзки с обществеността на правителството, субсидии за големия бизнес, данъчни облекчения за бизнеса или заможни лица и т.н.).

Времето е всичко! Помислете за най-голяма ангажираност по време на обсъжданията на бюджета в парламента, за да популяризиращите най-добре тези въпроси сред обществеността (напр. медии, социални медии, публични действия).

Както винаги: **бъдете конкретни!** За да сте ефективни, дори и да има много пропуски, е много важно да се съсредоточите върху ключови цели за равенство между половете, които са с най-висок приоритет за вас.

Стъпка 4: Отделете подходящи ресурси за дейности/реформи за постигане на целите по отношение на равнопоставеността на половете и осигурете достатъчно пари за изпълнение

Стъпка 4 е тясно свързана със стъпка 3 “подберете правилното действие”. Не е достатъчно обаче да се определят дейности, които правителството или финансовата институция трябва да извършват, за да постигнат равнопоставеност на половете. **Често проблемът е в недостатъчното финансиране.** Ето защо е също толкова важно правителството да анализира какви финансови ресурси са необходими за постигане на определените цели, насочени към постигане на равнопоставеност на половете, анализирайки всички различни дейности, които са били идентифицирани.

Методът, използван за определяне на необходимите финансови ресурси за изпълнението на дейностите за постигане на идентифицираните от вас цели за равнопоставеност на половете се нарича „остойностяване“. По принцип това се отнася до определяне на това колко бюджет е необходим за ефективното изпълнение на политиките и дейностите.

Ключовият въпрос, който отчита пропуските, разходите и целите за равнопоставеност на половете е:

Адекватен ли е бюджетът? Ако не е, можете да определите какъв бюджет е реалистично необходим за конкретни дейности както в краткосрочен, така и в дългосрочен план и да настоявате правителството да отдели такъв бюджет.

Стъпка 5. Осигуряване на политики, отчитащи равнопоставеност на половете, и изпълнение на бюджета

Стъпките, които бяха очертани досега, разглеждат какво трябва да се направи като част от процеса на подготовка на бюджета (**Напомняне: в периода, в който правителството подготвя следващия бюджет, който ще бъде представен за обсъждане и приемане пред парламента) - това не е достатъчно, за да се гарантира съобразено с пола бюджетирание.** Също толкова важно е да се съсредоточите върху изпълнението на бюджетите и политиките през цялата бюджетна година.

Тук могат да бъдат включени два аспекта:

- ♦ Следете дали изпълнението на дейностите и реформите, които са определени в бюджета (и всички свързани политически документи) наистина отчитат въздействието върху пола, отговарят на очертаните цели за равнопоставеност на половете и активно премахват различията между половете.
- ♦ Уверете се, че бюджетът се изпълнява, в съответствие с планирания бюджетен документ (напр. дали бюджетът е изразходван за приоритетните въпроси за равнопоставеност на половете, както е планирано)

По време на фазата на изпълнение е важно да имате **ясен фокус върху възможното въздействие върху равнопоставеност на половете, което дейностите и свързаните с тях бюджети биха оказали.** Фокусът трябва да бъде върху това как изпълнението ще бъде проектирано по такъв начин, че да достигне до всички целеви групи и да постигне целите за равнопоставеност на половете; всички участници, отговорни за изпълнението на бюджетните дейности, трябва да включват в своята работа перспективите за равнопоставеност на половете.

Сигнал за застъпничество

Гражданското общество е водещо при наблюдаването на процеса на постигане на равенство между половете от страна на държавата посредством държавните политики, дейности и изпълнение на бюджета, но предвид широкия набор от политики е важно да изберете къде да се съсредоточите и да следвате отблизо всички стъпки. Уверете се, че изпълнението на дейностите и реформите, съобразени с равенството между половете, са ясно дефинирани в бюджета и свързаните с него политически документи и използвайте анализа на бюджета като механизъм за отчетност.

Стъпка 6: Мониторинг, оценка и одит, отчитащи пола.

Осигуряване на непрекъснат преглед и подобрения

Последният етап от пълния цикъл на бюджетния процес е мониторинг, оценка и одит след приключване на бюджетната година. **Тази последна стъпка е от решаващо значение, за да се гарантира, че ще има последващи действия относно резултатите и въздействията от изпълнението на бюджета и политиката.** На този етап има различни нива на дейности, извършвани вътрешно от самите министерства и агенции и външно, обикновено от независими одитни институции. Важно е да се гарантира, че вътрешният и външният одит, процесите и методите за наблюдение и оценка задължително имат фокус върху равнопоставеността на половете.

Основно тук се включва:

- ♦ Анализиране на резултатите и въздействието на прилагането по отношение на равнопоставеността на половете:

- ♦ Изпълнени ли са целите за равнопоставеността на половете? Доближиха ли ни дейностите по-близо до целите за равенство между половете по отношение на намаляване на неравенствата, премахване на пропуските и посрещане на приоритетните нужди на жените?
- ♦ Ако реформата не е имала очаквания ефект или е имала отрицателни странични ефекти, трябва да се анализира какви са те и защо са възникнали

Въз основа на резултатите от мониторинга, оценката и одита, съобразени с равнопоставеността на половете, трябва да се разработят **препоръки за това как да се подобрят** правителствените дейности, разпределението на бюджета и изпълнението, за да се постигнат по-добре целите за равенство между половете.

Тези препоръки ще бъдат използвани като принос в новия цикъл на планиране и бюджетиране. С други думи, процесът може да започне отново отначало, което означава, че следващата стъпка е анализ на това как ситуацията по отношение на равнопоставеността на половете се е променила (или не) в резултат на ефектите от дейностите на правителството (вижте стъпка 1).

Сигнал за застъпничество

Гражданското общество може да определи дейности за външен мониторинг въз основа на своите приоритети за равнопоставеност на половете:

Това, например, може да включва наблюдение на държавните разходи и дейности в конкретна област и съставяне на кратък мониторингов доклад за това доколко целите за равнопоставеност на половете са или не са достигнати.

Освен това, можете да проверите правителствените доклади за това доколко тези документи отчитат пола.

Резултатите от вашите дейности по наблюдение могат да бъдат използвани за изграждане на застъпнически казус за следващия бюджетен цикъл, напр. подгответе съответни намеси по време на подготовката на бюджета и обсъждането на бъдещия бюджет в парламента.

Застъпничество за промяна: опитът на гражданското движение на жените

Основният приоритет трябва да бъде одобрението и прилагането на съобразеното с пола бюджетиране от лицата, вземащи политически решения, защото това е принцип отгоре надолу – когато политическото ниво не се ангажира с това, тогава няма да можете да започнете, тъй като липсва необходимата политическа воля.

- Микаела Шатц, Ръководител на отдел „Бюджетиране, съобразено с равенството между половете“ в отдел „Финансови въпроси“ във Виена, Австрия

Застъпничеството за прилагане на съобразено с пола бюджетиране в местните, регионалните и националните бюджети изисква различни стратегии. Това се дължи на различните структури в държавите и техните финансови органи; разликите между финансовите и/или политическите структури в държавите-членки или текущото/предложеното състояние на бюджетирането, съобразено с пола във вашия регион. Поради това женските организации предприемат различни стратегии и кампании за застъпничество с цел постигане на напредък по отношение на бюджетирането, съобразено с пола, в зависимост от своя район.

Гражданските организации на жените от Шотландия, Португалия и Швеция споделят своя опит и съвети за това как са се застъпвали и продължават да се застъпват за бюджетиране, съобразено с пола.

Scottish Women's Budget Group

Engender е шотландска феминистка организация. Ние имаме визия за Шотландия, в която жените и мъжете имат равни възможности в живота, равен достъп до ресурси и власт и са еднакво осигурени и защитени от вреди и щети. Членовете на нашата организация, работят по антисексистка програма в Шотландия и Европа, за да увеличат овластяването и влиянието на жените и да направят видимо отрицателното въздействие на сексизма върху жените, мъжете и обществото

След децентрализацията през 1999 г. Шотландия постигна известен напредък по отношение на бюджетиране, съобразено с пола, най-вече със създаването на Консултативна група за равенство и бюджет (Equality & Budget Advisory Group, EBFS) и Декларация за равенство в бюджета, което сега е Декларация за равенство и по-справедлива Шотландия.

Публикувано успоредно с проектобюджета, EBFS оценява предложените разходни планове на министерските портфейли за тяхното въздействие върху равенството и социално-икономическото неравенство. В момента това е единственият процес от този вид в Обединеното кралство.

Понастоящем обаче EBFS публикува списък с разходи, отчитащи пола и равенството, и описващи вече взетите решения за разходи. Така обаче се ограничи въздействието върху самия бюджетен процес.

EBFS изисква по-ясна цел и време, за да информира по същество за развитието на проектобюджета в Шотландия и да бъде използван по-ефективно от членовете на Шотландския парламент и парламентарните комисии при техния бюджетен контрол

Група на шотландските жени за бюджета е основана почти по същото време като шотландския парламент, през периода 1999-2000 г. Първоначално наречена „Engender Women's Budget Group“, на името на организацията за застъпничество на феминистката политика, от която се заражда, тя събира жени активистки, представителки на академичната общност и от практиката, които активно защитават равнопоставеността между половете.

Групата на шотландските жени за бюджета използва моментът на развитието на нови институции и процеси след децентрализацията, установява контакти с мрежа от политици, за да се застъпи за анализ на бюджета, съобразен с пола.

Както Анджела О Хейгън е изложила в своя анализ, така се поставя началото на една устойчива програма за застъпничество, информиране и убеждаване на депутатите от Шотландския парламент, служителите на Шотландските институции и на финансовите министри.

"Бюджетирането, съобразено с пола, означава да се гарантира, че публичните средства се изразходват за цялото население, а не само за няколко души, и че то активно насърчава равнопоставеността"

-Jill Wood, Engender

Групата провежда семинари с висши правителствени служители, работещи във финансите относно подходите за бюджетиране, съобразено с пола, лобира за пилотни проучвания на конкретни области на политиката и привлича застъпници за бюджетиране, съобразено с пола, сред които са съветници към парламентарните комисии, осигуряващи контрол върху бюджета, и формулира аргументи за анализ, съобразен с пола в рамките на бюджетните процеси.

Разработват се пилотни проекти, като анализ на разходите за програми, насочени към спиране на тютюнопушенето и спорт, например. Групата на шотландските жени за бюджета постига една от най-сериозните си цели през 2009 г., когато Шотландското правителство публикува Декларация за равенство в бюджета 2010 - 2011г.

От 2009 г. насам Групата се застъпва постоянно за развитието на процеса за бюджет за равенството и за анализ на бюджета от гледна точка на пола. Консултативната група за равенство и бюджет, създадена през към Правителството през 2000 г., също допринася за тази работа. Групата на шотландските жени за бюджета е член на Консултативната група, а експертът по бюджетиране, съобразен с пола, Анджела О'Хейгън е неин независим председател.

Това отразява подхода, който Групата на шотландските жени за бюджета е възприела - упражнява натиск върху шотландското правителство, като същевременно увеличава максимално пространството за действие вътре в правителството. Едно от сериозните предизвикателства пред Групата е било да се обоснове необходимостта от междусекторен анализ на бюджета, основан на пола. Сред другите трудности е и застъпничество за процес, фокусиран върху жените и ролята на пола в рамките на по-широк политически контекст, който изисква по-широк, по-детайлен подход на „интегриране на равенствата“, с цел отчитане и включване на социално-икономическото неравенство.

Четири водещи съвета:

- Използвайте организирането и застъпничеството за да демистифицирате бюджета от гледна точка на пола.
- Изключително важно е да се изгради компетентност по отношение на равенството между половете сред съответните длъжностни лица и парламентаристи. Без тази компетентност е невъзможно да се осъществи адекватен бюджетен анализ, основан на равнопоставеност на половете.
- Финансовите и бюджетните процеси са политически, те са неясни и непрозрачни. Изключително важно е да се изградят стратегическите взаимоотношения с различни видове, вътрешни за процеса на бюджетирането, лица.
- Пригответе са за дълъг процес и изградете коалиции и организации за застъпничество, за да издържите на изтощително бавния темп на бюджетната реформа.

Португалската платформа за правата на жените (PrDM), е коалиция от организации, която допринася за овластяването, артикулирането и мобилизирането на португалските неправителствени организации (НПО) в защита на правата на жените и за укрепването на своите връзки в мрежа и сътрудничество с европейски, средиземноморски и международни НПО, работещи в тази област, за укрепване и подкрепа на важната социална роля на тези НПО като участници в процеса на прилагане на равнопоставеността на половете

През 2015 г. Португалската платформа за правата на жените представя алтернативен доклад до Комитетът на ООН по Конвенцията за елиминиране на всички форми на дискриминация спрямо жените (CEDAW), като насочва вниманието към финансовата криза в Португалия, която, съчетана с политиките на строги икономии в сила от 2011г. насам, създават икономическа и социална криза, подкопаваща икономическите и социални човешки права на жените, поддържат и изострят съществуващите неравенства между половете и създават нови неравенства. Същата година Португалската платформа изпраща 3-ма делегати на сесията на CEDAW и една от основните препоръки е включването на бюджетирание, съобразено с пола на национално ниво.

В резултат, Комисията към CEDAW напомни на държавата, че дори във времена на фискални ограничения и икономическа криза трябва да се полагат специални усилия за зачитане на човешките права на жените, поддържане и разширяване на социалните инвестиции и социална закрила и да се използва чувствителен към пола подход, като се даде приоритет на жените в уязвимо положение.

Заключителните препоръки на Комитета са преведени на португалски език от PrDM и организацията организира изслушване в Парламента. Препоръките са изпратени и на новоизбраното към този момент правителство. Освен това, Платформата работи активно с медиите, като повишава осведомеността по отношение на катастрофалната липса на финансиране на организациите на жените в Португалия и на организацията-чадър -PrDM. Като последващо действие Платформата получава за първи път в историята си, държавна субсидия, финансирана от хазартни игри.

Португалската платформа за правата на жените предоставя и техническа помощ при изпълнението на пилотен проект за бюджетирание, съобразено с пола, в държавния бюджет.

Така бюджетирание, съобразено с равенството между половете се въвежда за първи път в Закона за бюджета от 2018 г., който постановява, че държавните служби трябва да изготвят доклад, анализиращ въздействието на своите секторни политики върху равенството между половете, за да проправят пътя за бюджетирание, съобразено с равнопоставеност на половете, в държавния бюджет.

Тази стъпка е в съответствие с индикаторите на политиката, приета в новоприетия План за действие към Националната стратегия за равенство и недискриминация за 2018 – 2030 г. за равнопоставеността на жените и мъжете, за който PrDM предоставя консултации и допринася за приемането му.

Този процес се ръководи на политическо ниво от Държавния секретар по гражданството и равенството и Държавния секретар по финансите в тясно сътрудничество с PrDM, Комисията за гражданство и равнопоставеност на половете и Генералната дирекция на бюджета.

В пилотния проект се включват 7 министерства - Президентство и Административна модернизация; Финанси; Вътрешна администрация; Справедливост; Образование; Работа, солидарност и социална сигурност; Здраве, всеки от които избира ограничен набор от политически мерки или действия, които да бъдат подложени на оценка от гледна точка на въздействието върху пола. С цел насърчаване на обмяната на опита с други страни се организира и международен семинар.

Португалската платформа за правата на жените в сътрудничество с представители на публичната администрация и съветници към различни министерства, разработва и методическо ръководство, включващо инструмент за бюджетиране, отчитащо пола. Платформата разработва 21-часов модул и обучава 23ма държавни служители, а по-късно и служители от Главната дирекция за квалификация на работниците в обществената сфера.

Пилотният проект приключва с финален доклад в 5 части:

- ♦ Постигания – правни, институционални и процедурни инициативи;
- ♦ Реалност – актуализиран анализ на положението на жените и мъжете в областите на политиката, обхванати от пилотния проект;
- ♦ Представителство – участие на мъжете и жените на позиции за вземане на решения;
- ♦ Ресурси и резултати – политически мерки, анализирани в пилотния проект, във връзка с равенството между жените и мъжете, включително цели и бюджетни суми;
- ♦ Препоръки – мерки и процедури, необходими за осигуряване на прогресивно, устойчиво и последователно развитие на съобразеното с пола бюджетиране в Португалия.

Пилотният проект е послужил като основа за постепенно прилагане на съобразено с пола бюджетиране.

От 2019г. в законите за държавния бюджет се посочва, че бюджетите на публичните служби и агенции трябва да включват перспективата от гледна точка на пола, като идентифицират програмите, дейностите или мерките, които да бъдат подложени на анализ по отношение на въздействието върху пола, но не е постигнат значителен напредък

Португалската платформа за правата на жените работи с медиите за повишаване на осведомеността, както и с Парламента, и в течение на времето изготви редица позиции. Платформата, в качеството си на съветник към Икономическия и социален съвет, се ангажира всяка година с изготвянето на становища относно държавния бюджет.

В резултат на това, предложението за държавния бюджет за 2021 г. идентифицира за първи път 8 цели, 25 индикатора и 19 конкретни мерки/действия в контекста на стратегическите предизвикателства, на които държавният бюджет цели да отговори, свързани с изменението на климата, демографското предизвикателство, изграждането на цифрово общество и намаляването на неравенствата.

Три научени урока

- Процесът на преглед на CEDAW е важен момент за застъпничество.
- Важно е идентифицирането на съюзници и повишаването на осведомеността и знанията в правителството, в парламента, в академичните среди и в публичната администрация.
- Бюджетирането, съобразено с пола, е особено взискателно, тъй като изисква координирано действие в две области на обществената политика – публични финанси и равнопоставеност на половете: НПО за правата на жените са ключови партньори в гарантирането, че процесът продължава, чрез техническа помощ и непрекъсната комуникация и застъпничество, особено в моменти на подготовка и договаряне на държавния бюджет.

Какъв е съветът към други женски организации?

- Използвайте инструментите на ООН, ЕС и националното законодателство и стандарти за правата на жените. Създайте знания за бюджетиране, отчитащо пола и основано на опита на жените, създайте достъпи
- информационни материали, повишете знанията по отношение на равнопоставеността като цяло. Създайте органи за консултация/влияние, където имате достъп до информация и бъдете активен глас при формулирането на мнения.

Шведското женско лоби е основано през 1997 г. и оттогава работи и насърчава приемането на бюджет, отчитащ пола. Организацията изгражда застъпническата си работа за бюджетиране, съобразено с равнопоставеността на половете, въз основа на ангажиментите, поети от Швеция по отношение на Пекинската декларация за действие и Договора от Амстердам, чиято цел е интегриране на гледната точка на жените във всички политически, икономически и социални процеси, както на местно, така и на международно ниво.

След натиск от страна на политици – феминисти и на женското движение, през 2005 г. Шведският парламент приема прогресивно законодателство за равенство между половете, което включва и разпоредби по отношение на джендър мейнстриймिंग и джендър бюджетиране. Оттогава досега Шведското женско лоби прави мониторинг и анализ на прилагането и на резултатите от бюджетирането, съобразено с пола.

Организацията ежегодно прави преглед на законопроекта за държавния бюджет през призмата на половата равнопоставеност. Всяка година анализите са посветени на различни теми, напр. анализ на мерките за икономии, приспадания на данъка върху дохода и инвестиции в грижи за раждане и бременност. Независимо от темата, на която е посветен анализа, организацията неизменно поставя три въпроса: 1. Интегрирана ли е темата за равенството между половете в бюджета? 2. Предложените инвестиции ще бъдат ли от еднаква полза и за жените и за мъжете? 3. Ще допринесе ли предложеният бюджет до постигане на по-голямо равенство между половете?

Изпалзват се различни методи при анализа, но обикновено започват с търсене на ключови думи в бюджета като „жена“, „момиче“ и „равнопоставеност на половете“ (wom, girl, gender equality). Броят и разпределението на попаденията са индикация за нивото на интегриране, наличието на много попадения, които са равномерно разпределени, предполагат, че бюджетът е интегриран по отношение на пола и обратното. Втората стъпка е анализ на въпроса „кога, къде и как“ бюджетът е насочен към жените и равенството между половете. Така организацията анализира дали разликите в разпределението и резултатите от инвестициите са отчетени, правилно анализирани и са приети адекватни действия за тях.

Резултатите от тези прегледи са обобщени в кратки онлайн коментари или, при наличие на достатъчно ресурси, в писмени доклади. Когато е налице писмен доклад, организацията организира събитие, на което кани министъра на финансите да коментира направените констатации. В същото време, се полагат усилия за медийно тразяване на резултатите от прегледа, като традиционно организацията е канена от националната телевизия да коментира проекта бюджета. Ключът към медийното отразяване е да се следва обикновения цикъл на новините. В дните преди публикуването на държавния бюджет всички новинарски издания съобщават за икономически и бюджетни въпроси, което е идеалното време да се свържете с медийните контакти и да попитате дали искат да научат повече за предложенията на женските движения за икономическа политика в страната.

Преглед на държавния бюджет, 2018 г., Шведско женско лоби

През годините правителството подобрява работата си по бюджетирането, съобразено с пола. В Шведското женско лоби са сигурни, че направените от организацията годишни прегледи на бюджета и всички съпътстващи комуникационни дейности са изиграли роля за напредъка.

Няколко пъти конкретни искания от прегледите се приемат в законопроекта за бюджета за настоящата или следващата година. Например, през 2017 г. установявайки, че мерките за заетост са неравномерно разпределени сред жените и мъжете имигранти организацията настоява да бъдат положени специални усилия, насочени към жените мигрантки без образование. В резултат, през 2018 г. правителството заделя средства в бюджета за образование и обучение на тези жени, което никога преди това не е правено.

През последните няколко години Шведското женско лоби разширява дейността си по отношение на бюджетирането, съобразено с пола, насочвайки се към преглед на бюджета на регионално и местно ниво. Въз основа на натрупания опит организацията предлага програма за обучение за местни политици и икономически служители в сферата на равнопоставеността на половете и бюджетиране от гледна точка на пола.

Организацията предоставя едномесечен курс на администрацията от региони и общини, които са подписали Европейската харта за равнопоставеност на жените и мъжете на местно ниво.

Веднъж годишно Шведското женско лоби организира национална конференция, насочена към повишаване на знанията и споделяне на идеи за равнопоставеността на половете. Конференцията винаги включва лекции и дискусии по темата „бюджетиране, съобразено с пола“. Във връзка с одита на равенството между половете на финансовата рамка за ЕС за 2014 – 2020 г. се организира дискусия, посветена на одита. В националните конференции участват над 1000 души, предимно политици, мениджъри и експерти от всички региони на страната и от всички нива на публичния сектор, като финансирането за конференциите се осигурява от паралелно организиране на изложби и др.

Съветът на Шведското женско лоби към други женски организации:

„Съсредоточете усилията си върху големите проблеми и търсете по-голямата причина. Ако искаме да променим настоящата икономическа система, трябва да бъдем част от общия икономически дебат, а за да постигнем това, трябва да се съсредоточим върху големи теми като заетост, данъчно облагане и образование“

Вашето правителство е задължено да прилага бюджетиране, съобразено с пола. Използвайте ангажиментите за бюджетиране по отношение на пола, поети в Пекинската платформа за действие и Договора от Амстердам или, на местно ниво, в Европейската харта за равнопоставеност на жените и мъжете на местно ниво.

Бюджетът може да бъде чудесен инструмент за отчетност. Проучете бюджета, за да разберете дали обещанията за равнопоставеност между половете са реализирани или са забравени и използвайте информацията, която намерите, за да потърсите отговорност от правителството.

Правете разлика между проблемите на мнозинството и малцинството. Равнопоставеността между половете и правата на жените е гледната точка на мнозинството, която използва подхода за интегриране в целия бюджет. Имайте предвид, че други гледни точки могат да бъдат по-добре решени с целеви мерки, като например заделяне на определена сума пари за отделни групи жени или момичета.

Инструменти за застъпничество

Въз основа на основните концепции за подробен анализ на бюджетирането, съобразено с пола, и на споделения опит, настоящият инструментариумът представя ресурси, които са разработени с цел да подкрепят действията на организациите за застъпничество.

Независимо дали става въпрос за конкретно действие спрямо правителствени финансови институции или за действия, насочени към повишаване на осведомеността, тези инструменти имат за цел да подкрепят организациите в усилията им за постигане на бюджетиране, съобразено с пола, като средство за постигане на напредък по отношение на равнопоставеността на жените и мъжете.

Инструментариумът съдържа:

Често задавани въпроси

Тук ще намерите обобщени, готови отговори на някои от най-често задаваните въпроси по отношение на бюджетирането, съобразено с пола. Използвайте този инструмент, за да ви помогне да се подготвите за вашето застъпничество пред ключови заинтересовани страни и лица, вземащи решения.

Ключови послания

Придружете своите стратегически действия за застъпничество с динамична кампания за повишаване на осведомеността. Използвайте тези ключови послания, за да подчертаете значението на съобразеното с пола бюджетиране за справяне с бедността, за прозрачност и добро управление. Използвайте активно тези послания във вашите кампании; адаптирайте, превеждайте и разпространявайте!

Модел на писмо за застъпничество

Примерно писмо, което може да бъде изпратено до държавна финансова институция. То може да е до градски, регионални или национални заинтересовани страни като министри на финансите или комитети за финансов надзор на общините/съветите. Препоръчваме ви да използвате този образец на писмо и да го адаптирате към съответните обстоятелства.

Искания на гражданското общество

За да подкрепи някое от описаните по-горе действия или кампании в медиите, този ресурс обединява колекция от кратки ключови искания, които можете да насочите към финансови институции или лица, вземащи решения. Не забравяйте да прегледате страницата „Стартирайте кампанията си“ на уебсайта за повече информация как да използвате тези искания ефективно.

Често задавани въпроси

Какво е джендър бюджетирание или бюджетирание, съобразено с пола?

Бюджетиранието, съобразено с пола, е средство за анализ и структуриране на бюджета, който отчита как бюджетът влияе върху различните нужди на жените и мъжете, момичетата и момчетата.

Това не са отделни бюджети за жените или бюджети, които изразходват една и съща сума за жените и мъжете, а бюджети, които признават различните ситуации и нужди на жените и мъжете и имат за цел да насърчават равнопоставеността между половете. На държавно ниво тджендър бюджетиранието рядко да се прилага в рамките на разходите и приходите. За други институции, организации или търговски и частни сектори става въпрос за намиране на подобен подход в настройките на техните финансови политики, за да постигнат напредък по отношение на равнопоставеността между половете.

Крайната цел е да се насърчи приемането и прилагането на чувствителни към пола бюджети, които са ориентирани към постигане на целта за спазване на човешките права и нужди на жените, следователно до фактическа равнопоставеност на половете.

Как бюджетиранието, съобразено с пола, насърчава равенството между жените и мъжете?

Бюджетиранието, съобразено с пола, гарантира, че нуждите, исканията и човешките права както на жените, така и на мъжете са включени в процесите на бюджетирание и насърчава участието на жените и мъжете в бюджетните процеси. **Съобразеното с пола бюджетирание допринася за реализацията на гражданските, политическите, икономическите, социалните и културните права на жените**, посредством идентифициране на входните точки за намаляване на институционалните и структурните компоненти, които продължават да насърчават бедността на жените. Джендър бюджетиранието е принос към постигане на равен икономически достъп, води до икономическо овластяване на жените, което е от полза за обществата като цяло и насърчава растежа, заетостта и социалното сближаване, като по този начин се превръща в ключова стратегия за напредък. Тъй като инвестициите не са неутрални по пол, то неотчитането на свързаното с пола въздействие на публичните политики и публичните инвестиции не само запазва неравенството между половете, но и го увеличава.

Джендър бюджетиранието е изискване към всички финансови органи, за да се гарантира приложението на всички съществуващи правни рамки. Джендър бюджетиранието е ангажимент за постигане на равнопоставеност на жените и мъжете.

Защо съобразеното с пола бюджетирание е важно за бюджетните процеси?

Иницирирането на действия за съобразено с пола бюджетирание създава най-добрите условия за учене, споделяне на знания и добри практики относно финансовите политики като цяло, но особено когато са свързани с публични бюджети, бюджети на фондации или други фондове. Бюджетиранието, съобразено с пола, е инструмент не само за наблюдение доколко политическите ангажименти, свързани с равенството между половете, са отразени чрез адекватни бюджетни средства, но и като начин за оценка на „степената, в която интервенциите на публичната политика са ясно замислени като действия за напредък към равнопоставеност на половете или не“. Джендър бюджетиранието е важно за бюджетния процес, тъй като улеснява честното и справедливо разпределение на бюджетите и ресурсите, като в същото време дава възможност както на правителствените институции, така и на гражданските организации да допринесат за напредъка към равнопоставеността на половете и за интегрирането на равнопоставеността на половете във финансовите политики. Джендър бюджетиранието **допринася за прозрачността при разпределението на бюджета и дава информация за въздействието му върху хората, което е основен принцип на доброто управление.**

Как се прилага съобразеното с пола бюджетирание?

Отправната точка за правителствата, но също и за неправителствени организации и/или изследователи е да извършат анализ на бюджета от гледна точка на пола, който представлява анализ с междусекторен подход (как бюджетът засяга жени от различни групи - етнически произход, възраст, доход, правен статус, и др.) Процесът на джендър анализ на бюджета помага на заинтересованите страни **да разберат влиянието на структурните различия върху неравенствата между половете и да оценят потенциалното въздействие на бюджетната политика**. Анализът включва оценка на разходите и приходите, макроикономическата политика и ефективността на предоставяните услуги и инвестиции.

Когато става въпрос за **прилагане на съобразено с пола бюджетирание, често са необходими промени в институционалните структури**. Институционалните договорености, като установяване на фокусни точки по въпросите на пола, променящи се процеси и организация, и установяването на ясни връзки между бюджетните разпределения, съществуващите програми, националните и секторните цели за равнопоставеност на половете, мониторингът и оценката на постиженията са съществени, постоянни елементи в процеса на бюджетирание, свързан с равнопоставеността между половете.

Кои са съответните заинтересовани страни, когато става въпрос за постигане на равнопоставеност между половете посредством съобразено с пола бюджетирание?

Бюджетирането, съобразено с пола, може да се прилага на национално, областно/регионално и местно ниво, вътре в самите институции, както и на ниво програма или сектор. Интегрирането на джендър перспективите на всички етапи от процесите на бюджетирание и планиране включва участието на **„ангажирани, информирани и овластени участници в сферата на равнопоставеността между половете в и извън правителството“**, т.е. представители на правителството и на външни заинтересовани страни.

На национално ниво

- Националните, регионалните и местните бюджети/програми са взаимозависими и взаимосвързани с финансовите политики на международните финансови институции. Следователно, всички нива на управление, свързани с бюджетите и разпределението на финансовите средства са от значение за прилагане на бюджетирането, съобразено с пола. Всеки бюджет и данъчна политика трябва да бъдат разглеждани през призмата на пола. Важно е да са налице разпознаваеми заинтересовани страни в рамките на централното правителство, както и в местните власти, където въздействието им върху живота на жените и мъжете е още по-директно и осезаемо.

На международно ниво

- В рамките на ЕС най-подходящата институция, с която да се ангажираме е Европейската комисия. Действията на ЕК за ефективно използване на съобразеното с пола бюджетирание биха подпомогнали прилагането на договорите на ЕС, които очертават правно обвързващите ангажименти за интегриране на всички политики, свързани с равенството между половете. Като текуща методология за анализ и оценка на финансовите политики и разпределение на разходите, бюджетирането, съобразено с пола трябва да се прилага и за всички програми и финансови рамки на различни институции: годишен бюджет, многогодишната финансова рамка, фондове за възстановяване на ЕС, и по подобен начин за ООН, НАТО, OSCE, МВФ и СТО

Частният сектор е също от значение

- Банките, например, могат да извършват одити, като използват индикатори за бюджетирание, съобразени с пола, за да преразгледат своите политики (напр. да анализират парите в резерв, освобождаване и поток, за да определят дали техните инвестиции са чувствителни към пола). Филантропските организации също могат да приложат съобразено с пола бюджетирание, напр. фондациите могат да въведат конкретни ангажименти в своите изисквания и в разпределението на финансирането, както и в своите политики за дарения. Всички компании от частния сектор могат също да прилагат джендър бюджетирането в своите политики и работа чрез система за управление на съответствието.

Ключови послания

Бюджетиране, съобразено с пола (джендър бюджетиране); инструмент за интегриран подход (джендър мейнстрийминг)

Джендър мейнстриймингът гарантира по-ефективното включване на нуждите на всички граждани – мъже и жени, миомичета и момчета - в политиките, законодателната дейност, програмите. Джендър бюджетирането, позволява идентифицирането на различните въздействия, които публичните приходи и разходи имат върху различните групи хора, по-специално как настоящите бюджетни рамки отговарят или не отговарят на различните нужди на жените и момичетата.

Бюджетите отразяват политическите приоритети

Бюджетите често се представят като сложен набор от правила и процедури, но те са най-важният и мощен политически инструмент за трансформиране на обществата. Бюджетирането, съобразено с пола, повдига завесата на бюджетните механизми в Европа.

Бюджетите не са джендър неутрални

Предполага се, че бюджетите засягат всички хора по един и същи начин. Това не е вярно. Жените имат специфични нужди и са изправени пред специфични препятствия, най-вече в резултат на историческото, традиционното и стереотипното разпределение на властта и труда. Бюджетирането, съобразено с пола, е начин да се отчете тази реалност при разработването на бюджетите.

От ангажираност към действие

Време е лицата, вземащи решения в ЕС и в държавите-членки, да предприемат мерки и да гарантират, че грижата и напредъкът в равнопоставеността между жените и мъжете са публична инвестиция, а не въпрос на публични разходи. По-важно от всякога е всички заинтересовани страни да се ангажират и инвестират в постигането на правата на жените, и да гарантират, че всяко изразходвано евро отговаря на ценностите на обществото.

По-ефективно намаляване на бедността

Равенството между половете е от ключово значение за ефективното преодоляване на бедността. Жените и мъжете преживяват бедността по различен начин; и двете групи са изправени пред различни ограничения за преодоляване на бедността. Жените са по-продължително засегнати, отколкото мъжете. Ако нуждите на жените не се вземат, отчитайки равни условия, съществува риск политиките за намаляване на бедността да се провалят. Следователно, резултатите от анализа на бюджета, съобразен с пола, ще осигурят важна база от доказателства за насочване на политики за по-ефективно намаляване на бедността

Подобряване на отчетността и прозрачността

Бюджетирането, съобразено с пола, е мощен инструмент за подчертаване на пропуските в международните, европейските и националните ангажименти за равенство между половете, за размера на публичните средства, предназначени за изпълнението на тези ангажименти и за постигането на показателите и целите за равенство между половете. Чрез проследяване на това колко пари са разпределени и как се изразходват разпределените пари, джендър бюджетирането повишава както отчетността, така и прозрачността. Така, джендър бюджетирането е стратегия за търсене на отговорност от правителствата отговорни по отношение на поетите ангажименти за равенство между половете и улеснява проследяването на тези ангажименти.

Мониторинг на постигането на политическите цели

Бюджетирането, съобразено с пола, предоставя набор от инструменти за наблюдение на постигнати целите за равенство между половете, и съответно доколко общите цели на политиката, напр. целите за развитие, са постигнати по начин, съобразен с пола.

Подсилване на подходи за участие, които отчитат пола

Бюджетирането, съобразено с пола, може да допринесе за подобряване на практиката на обществените консултации и участие при изготвянето и приемането на бюджети, както и в мониторинга на техните резултати и въздействия. По-специално, джендър бюджетирането може да гарантира, че жените и гледната точка на жените са включени в процесите на участие, като по този начин да засили качеството на процесите на участие.

Бюджетирането, съобразено с пола, може да отвори нови възможности за участие на по-широка група от заинтересовани страни в процеса на бюджетиране и планиране на всички нива на управление, включително на ниво ЕС. Жените активистки и защитнички на равенството между половете могат да използват джендър бюджетирането като възможност да работят за по-добро включване на техния глас в процесите на планиране и бюджетиране.

Постигане на добро и демократично управление

Процесът на подобряване на предоставянето на стоки и услуги на жени, мъже, момичета и момчета по честен, справедлив и отговорен начин трябва да се разглежда като неразделна част от определението за добро управление. Доброто и демократично управление изисква подход, който осигурява участие в процеса на създаване на политики, така че различните гледни точки на различните групи граждани, вкл. и жените, да бъдат представени. Джендър бюджетирането предлага стратегия и подход за разширяване на традиционния бюджетен процес, като ангажира традиционно изключвани групи, особено жени, в процесите на бюджетиране и планиране. В този смисъл бюджетирането, съобразено с пола, е подход не само за укрепване на доброто икономическо и финансово управление, но и на доброто и демократично управление като цяло.

Джендър бюджетирането осигурява канали за насърчаване на равнопоставеността между половете и решаване на проблемите на жените, и да постави тези проблеми като приоритетна област при изготвянето на политики. Крайната цел е да се трансформират процесите на бюджетиране и планиране, така че да се гарантира, че постигането на равнопоставеност между половете станат част от редовните дейности, дейности, които са с висок приоритет в политиките.

Модел на писмо за застъпничество

Относно

Спешно приемане на бюджет, съобразен с пола в [Съответния бюджет/ фонд/ финансов инструмент]

Уважаеми [Име на заинтересованата страна/Министър на финансите],

Обръщаме се към Вас от името на [име на организацията], за да поискаме официалното приемане на разпоредби за бюджетиране, отчитащо гледната точка на пола, т.нар. „джендър бюджетиране“, в [името на бюджетния документ, напр. „в бюджета за 2023 г. на Община София“].

Бюджетирането, съобразено с пола, наричано още джендър бюджетиране, е метод, който гарантира разпределението на бюджета и публичните финанси по начин, който осигурява равнопоставеността между половете и, който отчита въздействието му върху различните нужди на всички групи от населението - жените, мъжете, момичетата и момчетата.

Бюджетирането, съобразено с пола, се практикува от четиридесет години в целия свят и ние имаме желание да работим с вас и вашите заинтересовани страни, за да ви подкрепим при използването на този важен инструмент за напредване на равенството между половете в [държава/община/др.]

С помощта на този подход в [името на бюджетния документ, напр. „държавният бюджет за 2023 г.] вие ще гарантирате, че ресурсите ще бъдат най-добре разпределени, така че да отговорят на различните нужди и права на жените и мъжете, като същевременно изпълняват ангажиментите, посочени в [съответния законодателен акт, напр. „Чл. 6, ал. 2 Конституцията на РБ, чл. 2 ЗЗД, чл.1 ЗРЖМ, и т.н.] и чл. 23 от Договора за функционирането на Европейския съюз, който гарантира равнопоставеността на жените и мъжете във всички области. Този подход е стъпка за насърчаване на равенството между половете, осигурява прозрачен процес, и предоставя бюджетиране, което ще ви помогне да поставите цели за укрепване на икономическото овластяване на жените, които все още често са подложени на дискриминация или нарушаване на техните права.

Като първа стъпка Ви призоваваме да създадете работна група на най-високо ниво на вашето [министерство/институция, организация...] под егидата на президентите на всички [Генерални дирекции в Европейската комисия/ всички министерства/всички програмни отдели], които имат съответните правомощия да въведат съобразено с пола бюджетиране в този бюджетен цикъл. Силно насърчаваме тази работна група да се състои наравно и от жени и мъже, както и да включва гражданското общество, и във връзка с това изразяваме готовност и приветстваме възможността да работим в тясно сътрудничество с Вас за установяването на тази първа стъпка.

Политическата воля и лидерство на всички нива ще имат съществено значение при гарантирането, че [името на съответния бюджетен процес/документ, напр. „годишният бюджет за 2023 г. на Община Варна] ще отговаря и отразява нуждите на всички граждани; Вашето лидерство и политически ангажимент за равнопоставеност на жените и мъжете са по-необходими от всякога и ние Ви вярваме.

Ще се радваме на възможността да се срещнем и да обсъдим възможностите за реализиране на този процес.

С уважение, [Име, позиция, организация, дата]

Искания на гражданското общество

Всеобхватни искания

Настояваме за ...

- ◆ Напредък в постигането на равнопоставеност на жените и мъжете и премахването на всички форми на дискриминация, основани на пола, срещу жените и момичетата във всички целеви групи на обществото, включително и във всички уязвими групи.
- ◆ Изпълнение на ангажиментите, посочени в (договорите на ООН, Договора от Лисабон, Европейската харта за основните права, чл. 23.1., и/или в нашите национални/регионални конституции), посредством незабавно внедряване на бюджетиране, съобразено с пола.
- ◆ Интегриране на принципа на равнопоставеността на половете във всички функции на бюджета, което може да бъде постигнато чрез реализирането на конкретни програми, базирани на дейности и ориентирани към резултати, които са в съответствие с целта и обхвата на всяка област на политиката.
- ◆ Изготвяне и незабавно приемане на стратегия за прилагане на съобразено с пола бюджетиране с пет-годишен план за действие.

Конкретни искания за джендър бюджетиране

Настояваме за ...

- Осигурете джендър анализ на бюджета като редовен механизъм в рамките на различните стъпки във Вашия бюджетен цикъл;
- Използвайте предварителна оценка на въздействието върху пола и анализ на идентифицирането на нуждите на жените и момичетата [и мъжете/момчетата, вашите клиенти/вашите партньори/граждани].
- Уверете се, че преди края на вашия бюджетен цикъл е разработена оценка и последваща оценка на въздействието върху пола, за да проверите дали вашата политика, мерки и бюджет са изпълнили целите за напредък в равнопоставеност на жените и мъжете
- Съберете предложенията на Парламента [други органи] и проведете обществени консултации с експерти и представители на групи от жени и други целеви групи, за да включите техните препоръки за подобрение в следващите фази на бюджетния цикъл.

Президент на ЕЖЛ

Réka Sáfrány

Генерален секретар на ЕЖЛ

Joanna Maycock

Координатор на проекта

Mae Ocampo

Мениджър на проекти и инструментариум

Asha Allen

Координатор комуникации & медии

Adriana Paradiso

Ръководител политики за застъпничество

Mary Collins

Интернет дизайнер

Alejandra Soto and Esther Rizo

Сътрудници

Mira Baselovic, Jessica Nguyen,
Cecilia Francisco Carcelen

Благодарности

Европейско женско лоби (ЕЖЛ/EWL) изразява специални благодарности на жените от цяла Европа, които направиха този инструментариум възможен:

- ◆ Експертите от Работната група за джендър бюджетиране на ЕЖЛ: Clara Berglund, Marion Böker, Ana Sofia Fernandes, Dr Elisabeth Klatzer, Dina Loghin, Emma Ritch & Janet Veitch.
- ◆ Членовете на Работната група за феминистка икономика на ЕЖЛ и на подкрепящите ги координатори на ЕЖЛ.
- ◆ Всички участници в проекта за насочване на ресурси към правата на жените и подкрепящи организации на гражданското общество за техните знания и опит.
- ◆ Членовете на Секретариата на ЕЖЛ за тяхното сътрудничество на всеки етап от реализирането на този проект.

Funded by the Rights,
Equality and Citizenship
Programme of the European

FONDATION
CHANEL

This toolkit was
developed with Support
by Fondation Chanel

**GENDER
BUDGETING**